

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТ СКОПЈЕ

СРПСКИ НАРОД

ИСТОРИСКО ИЛИ-ИЛИ ИНВАЗИЈА И „ИНВАЗИЈА“

Европа или болшевизам

Од Нарла Антона Принц Роан

Један енглески часопис недавно је избрљао да је у Техерану постигнута сагласност о начину и мери кажњавања немачког народа и да је створена чврста одлука; али да је Стаљин уложио свој вето против објављивања ове пресуде, јер се боји да би се на тај начин немачки отпор још појачао.

Англоамериканска штампа није ни у ком случају ни пре ни после Техеранске конференције скривала предлоге и планове за уништење Немачке и њених савезничких народа и држава. Ма колико да су се све ове фантазије разликовале, ЈЕДНО су имаје заједничко: целат који се узимао у изглед била је увек СОВЈЕТСКА РУСИЈА.

Иза тога се крије двострука намера: прво хоће се савезницима болшевицима преко политичке штампе да докаже да се стварно помишља са болшевицима у Европи — идеално плаћање у роковима с којим се нада и надало се да ће се за неко време још нешто моћи одложити отварање другог фронта; али с друге стране претресала се толико широко безизгледност судбине европских народа после евентуалне победе баш због ОНОГ утицаја који Стаљин предвиђа кад би се објавила техранска казна осуда, наиме да би се немачко-европски отпор против Совјетске Русије још појачао.

За Америку би права победа Совјетске Русије у Европи значила — а то је најмање што се о томе може рећи — не почетак, НЕГО КРАЈ АМЕРИЧКОГ СВЕТСКОГ ПРВЕНСТВА, али за Енглеску непосредно угрожење њене егзистенције. Јер ако је британска политика започела овај рат верна старом предању, да спречи немачко господство у Европи, онда јој не може бити пријатна ни РУСКА ПРЕМОЊА, која би се практично протезала од Влада востока до Калеса и Атине. Англоамериканци имају један циљ, кога се они раздражено држе: националсоцијализам и болшевизам треба да се међусобно толико исцрпе у најкрвавијем од свих ратова, да би свет сазрео за америчку превласт.

Да је ово увек била само утопија и да то сваком даном, с којим се одлука овог рата ближи, све више постаје утопија, биће да су неки с оне стране канала већ увидели; јер у Енглеској као и у Америци има већ гласова који указују на то да је рат због огромног развијања болшевичке снаге добио сасвим друго и по човечанство опасно лице. Али званична политика у Белој кући и Доунингстриту неће о томе ништа да зна.

Адолф Хитлер је у свом говору 30 јануара поставио алтернативу о којој се стварно ради: **ЕВРОПА ИЛИ БОЛШЕВИЗАМ**. То не знамо само ми, то знају и Турци и Шпањолци; то почињу у овим недељама да увиђају и Швајцарци и Швеђани.

У овоме или-или нема никаквог двоумљења. А ко би сумњао у постојаност болшевизма и жељео да нађе излаз из неумољиве судбинске алтернативе, у којој неумољиво стојимо, у сасвим без основној вери у његово преображење, тај нека помисли на Наполеонове речи који је пре више од сто година рекао: „АКО СЕ ЕВРОПА НЕ УЈЕДИНИ, ЗА СТО ГОДИНА БИЋЕ РУСКА.“

Судбину европских народа после победе болшевичког оружја над армијама које бране Европу није тешко предвидети. За то нам не требају ни публикације британске и североамеричке штампе, нити нам затајивање Техеранских закључака може много скрити.

Европа није у овом рату поставила неки светски програм, него искључиво ограничене захтеве безусловног животног интереса. У томе, да се битност рата у свести њених непријатеља променила и из висине европске моралности вратила у бруталност примитивних старих времена, увиђа Европа границе свога властитог светског дејства у садашњости.

У оквиру овога има свето право, како културно тако и природно, да се до задњег брани против једне катастрофе, коју је већ хиљаду година успевала да отстрани од себе, јер зна шта јој претстоји, ако би била слаба, Европа ће у крајњој одлучности остати јака и тиме спасити своју слободу.

Један важан моменат у данашњој европској и међународној ситуацији који се непосредно тиче и нас, јесте однос између савезника односно између Енглеске, Америке и Совјета. У центру те дискусије долази борба за превласт на Балкану Енглеске или Совјета.

Није потребно нарочито доказивати колико су неискрени, са мало поверења односи између Енглеске и Совјета што признаје Идн у свом говору! Енглеска, некада моћна и поносна Енглеска, данас мора да извршава сваку жељу црвенога диктатора Стаљина, јер он нештедимце даје руску крв у борби противу Немачке, уштеђујући проливање драгоцене британске крви.

С друге стране Стаљин свестан своје жртве и возања енглеског са другим фронтом врло је упоран и самоуверен у постављању својих захтева према Енглеској и Америци. У током кошњању између „савезника“ Балкан, и наша темља са њим, играју велику улогу. Неки мисле да он може да буде и повод за прекид пријатељства и савезништва.

У данашњој судбоносној ситуацији од необичне је важности познати тачан положај Србије на Балкану и у свету, као и опште прилике целокупне светске политике. Од тога зависи како се опредељују читаве заједнице, као и појединци. Због погрешне процене ситуације из непознавања чињеница и стварног стања, појединци и нације могу доносити погрешне закључке, који могу бити фатални, кобни по опстанак и живот било појединца било читаве заједнице.

Зато пре свега треба познавати стварно стање, па онда доносити одлуке о својим поступцима. Не треба радити обрнуто, као што се дешава код већине света, који под утицајем стране пропаганде и из лакоумности и одлучује ово или оно, незнајући прави положај српског народа у односу према суседима или према великим светским силама.

Сада се много говори и пише и преко радио се објављује да треба да дође до „инвазије“ до стварања „другог фронта“ у Европи од стране британо-америчких трупа.

Сви се питају данас дали ће доћи до инвазије јер британо-американци много причају о томе. Зато се и почело сумњати да се не ради само о некој подвали, о неком блефву, јер добро је познато у војсци да се у напред не објављују намере, јер то даје могућности противнику да се спреми и да спреман дочека непријатеља. Зна се тако исто

у војној вештини да изненађење игра велику улогу, а то је и потврђено искуством из данашњег рата.

То објављивање унапред да се спрема искрцавање доводи до неке у сумњу озбиљност тога подухвата и може се претпоставити да британо-американци имају друге намере. Можда они очекују да ће објављујући искрцавање и стварање другог фронта, европски народи на саму ту вест подићи устанак у свима европским земљама противу Немца и да они уствари сврше посао који они објављују свету да хоће да изведу, односно да ослободе Европу.

Или можда ће доћи до искрцавања у најкраћем року, али не у ствари озбиљног, да се по сваку цену задрже се на европском тлу и ступе у озбиљну борбу са браноцима европске тврђаве. Исто тако можда очекују да ће вест о искрцавању британо-америчких трупа још боље дејствовати код европских народа, да се још сигурније побуне и да они ступе у праву борбу са Немцима, а да они воде борбу као што су толико месеци радили у Италији, напредујући корак по корак.

Из овог досадањег излагања може се извући први закључак да може бити врло опасно за српски народ у целини као и за појединце ако се поведу за енглеском пропагандом о искрцавању и о стварању другог фронта, па почну да врше саботажу, да нападају Немце или да дјелу опште уктанак.

С друге стране било би исто тако опасно ако и дође до искрцавања, које се може десити сваког часа, да поједини Срби или

српски народ у већини сматра да је рат готов, да је свршена ствар, да су Немци побеђени и да ће они одмах напустити окупиране земље.

Од причања о инвазији па до стварног искрцавања има као од речи до дела, а тако исто од искрцавања па до стварања другог фронта. Они који поверују у једном или у другом тренутку да је ствар свршена и сходно томе учине неке непромишљене поступке било као појединци или као нација тешко ће се преварити.

Та погрешка у процењивању догађаја може бити фатална, кобна по њих. Треба имати један наум да ако Немци и не успеју да задрже напредовање британо-америчких трупа, да ће то трајати доста дуго и да ће за то време они имати начина и могућности да униште оне народе који брзоплето бууду устали против њих и покушали у позадини да ометају њихову одбрану од британо-американаца. То многи заборављају, јер мисле да ће се ствари дешавати као прошлога рата.

Међутим нема никаквих изгледа да ће историја да се понови. У данашњој Немачкој постоје Хитлер и његова партија, која неће лако попустити и која ће се борити до победе. С друге стране савремено наоружање којим располаже Немачка тако је ефикасно да може за кратко време да буквално покоси живаље целе једне земље ако он покуша да омета Немачку у њеној одбрани. Зато ми нарочито скрећемо пажњу на овај моменат, јер многи се заварају и заборављају на ту чињеницу да их може нестати за увек пре него што доживе да их Британо-американци ослободе.

СУДБИНА БАЛКАНА

Балкан био је одувек јабука раздора између Енглеске и Русије. Енглеска је непрестано сматрала да Балкан мора бити под њеним утицајем, јер се налази на једном од главних путева који спајају Запад са Истоком. Познато је да целокупна енглеска политика састојала се углавном у држању главних светских саобраћајних чворова од којих је Средоземље било једно од најважнијих за британску Империју.

С друге стране царска Русија сматрала је да има веће право на балканске земље, пошто на њему живе углавном народи једноверни и једнокрвни који су у Русији гледали свога великога заштитника. Совјети данас на основу великих жртава, које су дали у рату, полажу право на балканске земље и желе излаз на Средоземно море. Енглеска не може на то да пристане, али исто тако не сме отворено да се изјасни противу захтева Стаљинове Русије.

Неки мисле да у случају да Руси пробију Источни фронт и да почну Дунавом да се спуштају на Балкан да би то моментано изазвало раскид између савезника и да би сваки покушао што може да захвати на Балкану. Јасно је да би Балкан постао попрштине борби између бивших савезника и да би балкански народи тешко имали да страдају у тој борби између два империјализма.

Зато греше они националисти који се ослањају на Енглеску и мисле да се ставе под њену заштиту од Совјета. Тада би се са Балканом десило оно што се догодило са Италијом после прилажења Енглеској, која је не водећи рачуна о потребама и интересима Италије направила попрштине својих операција и била немоћна да спречи да комунисти преузму маха и да они воде главну реч у Бадолевој влади.

Зато балкански народи треба добро да размисле шта их чека у сваком случају, ако успеју Руси и Енглези. Тада ту на Балкану настао би хаос и узајамно трвење између Енглеске и Совјета.

Ако добро размисле и схватају суштину односа и циљева Енглеске и Совјета на Балкану, онда ће извући закључак да једино

Немачка која је само економски заинтересована на Балкану даје балканским народима гаранцију да у миру могу живети, развијати се и везивати се између себе. Дакле, то треба знати да Совјети и Енглеска доносе борбу и уништење балканских земаља, а Немачка ред и миран развој.

Уосталом смешно је ово погађање између савезника око Балкана, ово располагање са земљама, које нису у њиховим рукама, далеко од тога. Треба пролити много крви, дати много жртава, да се потисне Немачка са овога простора, где она чврсто стоји. Не може се располагати ни са једним делом Европе без договора и сагласности са домаћином Европе, са Немачким Рајхом, који је најпозванији као европски народ, који највише даје за одбрану Европе да одлучује о судбини европских земаља. Зато све ово погађање око Балкану, личи на ону свађу око печења зеца на ражњу, а зец је још у шуми. С друге стране сва та празна надмудривања могу се означити оном народском „рачун без крчмара“.

ПОЛИТИЧКЕ УТОПИЈЕ

После једне дуже паузе чуо се доново Черчил у Доњем дому, где је изложио балкански проблем и дотакао се ситуације у данашњој Србији. Овај говор био је толико конфузан, у противности са постојећим чињеницама, да човека доводи у сумњу, је ли могуће да тако слабе стоји енглеска обавештајна служба у овом делу Европе или Черчил има опет неке скривене намере, кад ствари на Балкану претставља како у суштини нису. Цео говор објективно могао би се резимирати као политичка утопија, бар што се балканског простора тиче.

Шта и како Черчил мисли о Јосипу Брозџу званом Тито, то је његова лична ствар, али шта мисли о нама и Србији, то је и наша ствар. Као што у политици нем асентименталности, тако не може бити ни камуфлаже у бесконачности. Нико, па ни г. Черчил, нема права да од једног десеткованог и обезоружаног народа тражи нове жртве у енглеском разрачунавању са противником, јер би то било равно самоубиству.

Данас још мање, кад су англо амерички авијатичари душмански тукли београдску сиротињу у забаченим крајевима Београда, где ни један једини војни објект не постоји. Реакција на тако поступање према нама, сигурно мора бити обратна ономе, чему се Черчил нада. После тога апеловати на српски народ да приђе свом највећем душману разбојнику Титу заједно је безумље које ниједан паметан човек неће разумети.

Што се тиче младог југословенског Краља, нека Черчил остави нама да о томе размислимо у колико су његови наводи тачни у погледу сарадње са Јосипом Брозом и одрицањем Драже Михајловића. Ми смо примитиван народ, то је истина, али при свем том, ми узимамо за мерило при оцењивању догађаја и ситуације један специјалан и ако помало сиров морал и преко његових граница не можемо прећи ни за чију љубав. Разлози опортуности не долазе у обзир, кад је наше схватање морала у коалицији са савешћу. Ако је то у Енглеској другојачије, ми смо по најмање криви за то. Шта ми о Краљу мислимо не треба да нам каже Лондон и енглеска политика, него осећаји срца и традиционално монархистичко васпитање народа.

За овај последњи говор Черчилов не би могао да се каже да је инспирисан оптимизмом, који је у овог енглеског политичара уобичајен. То се лепо види из његовог објашњења о ситуацији у Турској и Шпанији. Нама је то мило да констатујемо, јер у томе видимо први добар знак да се ствари могу другојачије посматрати и претстављати, отуђајући од оног енглеског система, који је толико несрећан на нео свету само из погрешног рачуна.

Овим не желимо да преурањено констатујемо какав повољан обрт, не, него помало зрелије и реалније размисљање о стварима које претстављају у суштини срећу и опстанак света или његов сумрак.

Што се нас Срба тиче, има у говору Черчиловом једна страшна констатација, да њему уопште нису ни најмање познате праве прилике у нашој земљи. Чак он то делимично и признаје речима „...у Србији још није довољно јасна ситуација“. Је ли то све извињење које нам је пружио Черчил за страшно бомбардовање Београда и његовог неборачког становништва?

Ако је на то мислио, за нас је то слаба утеха. Али, зашто је син г. Черчила провео толико време у штабу Тита, кад није успео да прибави тачне информације о Србији и ситуацији у њој за свога оца?

И напоследку Черчил се јавно одрекао Драже Михајловића у корист „маршала“ Тита. Он је сручио сву одговорност на Дражу Михајловића. Ми не желимо да улазимо у њихове односе, то је ствар за размисљање заинтересованих страна ван границе наше земље и Драже Михајловића, које Черчил искоришћује увек како му треба.

Ми желимо да излагањем овако конфузне ситуације покажемо наше мисли, да у лондонским комбинацијама има много чега водљикавог, много чега утопистичког, далеко од сваке реалности али најдаље од правих интереса српског народа, који има само једну жељу да у миру и раду на својој обнови сачека крај рата, који га досада стаје врло тешких жртава.

Вечито продужавати ову лицемерну политичку игру сумњамо да је и у интересу енглеског народа и морамо се чудити Черчиловој истрајности, који ту игру отеже у бесконачност. Немогуће је да Черчил није боље обавештен како о јачини комунистичког покрета на Балкану под командом овог интернационалног зликовца Јосипа Броза, тако и о одлучном отпору српског живља противу њега.

Сва обавештења која је по овом питању Черчил дао, далеко су од стварности. Претеривања су тако велика, да познавалац тих прилика остаје запањен колико један енглески премијер може бити необавештен о њима. Рећи за комунистички покрет на Балкану да му главну снагу чине Срби, то је толико исто као кад би неки наш необавештени човек рекао за енглеску војску да њу у већини чине грађани Де Валерове републике.

Черчил чак наводи и цифре које прелазе у бајке. У ствари Черчил се ту пребацио за равно 70%. То је само шот се висине Титових одреда тиче. Што се тиче учешћа Срба у Титовом покрету ту се тек Черчил пребацио та окдалеко, да је открио своју намеру да произвољним изношењем цифара створи нарочити ефект код својих необавештених посланичких другова, како би своју несхватљиву и неприродну политику оправдао за моменат.

Ми у то дубоко верујемо, јер ми смо сигурни да је у том погледу Черчил врло добро обавештен и да зна, да су све европштен и да зна, да су сви други

више заступљене процентуално од Срба.

Ако у то сумња, ми ћемо га обавестити да ни 5% Срба нема у Титовом покрету. Његова страдања у српском простору баш од српских националних снага најбољи су доказ колико далеко тежи српски народ од комунистичког покрета који спроводи енглеском помоћу Јосип Броз на Балкану.

Својим излагањима пред Доњим домом о ситуацији на Балкану, а нарочито у Србији, Черчил је учинио велику услугу српском народу, јер му је показао са колико непознавања ствари енглеска политика вршља у овом нашем простору. С друге стране, он је јасно дао на знање српским родољубима да немају шта више да очекују од њега и Енглеске и самим тим, сабио их је у јединствен национални фронт у борби противу комуниста.

Черчил никад није био искрен те се и у ове његове изјаве може есумвати, бар тако мисле они који су му до јуче веровали код нас. Ако је тако, онда нам Черчил увек остаје дужан одговора, зашто су његови авијатичари 18. маја тражили забачене београдске улице, начичкане свом да их бомбардују и тиме масивно униште његово неборачко становништво.

У политици могу бити разна одступања, обртања и превртања, али и ту има извесних граница преко којих часни народи не могу прелазити, нарочито онда, кад за те покусе крвљу плаћају туђи народи. То што важи за цео свет, мора да важи и за Черчила и Енглеску. Разметати се неистинама и конфузијом излагањима, као што је то овај случај у Доњем дому, не може служити на част ни Черчилу, ни земљи коју он претставља.

Политичке утопије не могу Енглеској помоћи, али могу од ње одбити чак и оне који се грчевито ње држе противу сваке логике, потребе и сопствених интереса. Србија корача својим природним и устаљеним путем попут своје славне прошлости, часно и поштено. Са тог пута не могу је омести разне политичке диверзије Черчила а најмање могу од српског народа антикомунистички расположеног створити Титове симпатизере. Отуда треба зажалити на излагања Черчила упућена српском народу, и Дражи Михајловићу.

Др. П.

СА НЕМАЧКОМ ИЛИ ПРОТИВУ ЊЕ

Тихина пред велику буру

Од Х. Ц. Масдијна, председника културног удружења

Безобзирни рат све више захвата и народ Холандије. Постепено почиње да се верује: Холандија стварно пада у опасност. Влада тишина пред велику буру.

Занемела је радосна песма прошлих година, када су се над земљом појавиле коалиционе ваздушне ескадре. Ишчезла су оптимистичка очекивања несметане инвазије енглеских војника. Заборављена су прорицања у вези с повлачењем немачких трупа из земље и то без капи крви. Избрисане су претставе о скором враћњу у нормалне прилике, за какве се раније знало. И умукла је и отрчала се пропаганда мржње у многим тајним новинама које су анонимна лица упућивала преко поште холандским интелектуалцима.

Шта је довело до ове промене? Је ли то сумња у тачност некада јасно оштрених претставља? Јесу ли то чињенице ратних збивања? Је ли то немачка пропаганда? Је ли то почетак све већег размемевања за циљеве зараћених страна? Је ли то страх од неизвесности?

Бољшевичка опасност, при помињању које су се некада осмејивали постаје сада постепено појам. У Италији је досадашњи слаби успеси коалиционих трупа, које су се под нарочито повољним условима искрцале поткопао поверење у јако продуктивне могућности Америке. У источној Азији су извештаји од стране Јапана пробудили сумњу у погледу немогућности скорог поновног освајања ових области и поновног успостављања холандског утицаја у тим областима. Оно што постепено произлази о приликама у афричким и јужноевропским областима које су запоселе коалиционе трупе ужасно је. И мада се не може свему томе веровати, ипак је свакоме постало јасно,

да ослобођење једне земље од стране коалиционих трупа може у ствари значити само беду за ту земљу.

Принцип који су Немци стално подвлачили, наиме да сви европски народи треба да најзад изаберу једну од двеју алтернатива:

ред под немачким вођством или хаос с бољшевичким обележјем добија потврду у свима европским, а и у запоселнутим пределима.

Примери у сопственој земљи, наиме све већа распуштеност омладине, атентати, претерано по дизање цена од стране неовесних прноберијанца и цинични злочини на сваком пољу постепено обеспокојевају оне, који су само у души желели, да не виде више немачке трупе. Појављује се бојажљиво питање: шта ће се овде десити кад Немци буду стварно ишчезли?

Потпуно безобзирна бомбардовања цивилног становништва у толиким европским градовима, од којих велики број значи за просечног Енглеца само појам, почињу да га муче. Ко ће то платити, драги мој, ако Немачка не добије рат? Како ће наша земља поново оживети ако њена природна позадина буде опустошављена чврст облик солидарности, уместо да се непрестано узјамно слабе, као што је то био случај у прошлим вековима добија све више присталица. Да ли и нама прети опасност од те-

лесних озледа као што је случај у немачким градовима, који се бомбардују, где фосфор капље са кућа не штедећи ни човека ни дете ни њихову имовину.

Такве мисли сада се свуда изговарају. Холандија почиње да се буди.

Долази неминовно време: да се мора још даље мислити. Зашто је Енглеска у септембру 1939 објавила рат. Зашто је она одбила немачко нуђење мира најпре после пољског војног похода, а затим после слома Француске. Како је могуће, да је Енглеска проиграла своју слободу акције и да је Америка постала главна сила при уништавању Европе. Да ли је заиста тачно оно што је објавила Немачка, наиме да је коалицији стало да заувек уништи Европу као центар културе?

Где треба да стојимо, као непријатељи Немачке или да будемо уз Немце? Шта хоће Немачка овде? Ред? Дисциплину? Или хаос?

ЗАР НЕ МОЖЕМО ДА ЗАЈЕДНО СА НЕМАЧКОМ РАДИМО НА ОБНОВИ ЕВРОПЕ?

Има ли наша земља за то могућности? Могу ли наша пристаништа поново процветати? Хоће ли наше пољопривредне и индустријске производе поново куповати? Може ли нам Немачка из европских области лиферовати вештачко ђубриво и сировине? Можемо ли ми Холандија и даље радити онако, како најбоље одговара нашем земљишту, нашој клими, и нашим схватањима?

У случају да не сарађујемо са Немачком и Немце и даље сматрамо својим непријатељима, где ће онда Холандија наћи прибежишта? Можда као периферна област Европе са енглеским или америчким окупационим трупама у циљу одбране од азијаштва које све даље продира?

Да ли Енглеска и Америка стварно имају интереса да Холандија буде напредна? Јесу ли им потребни наши производи? Можемо ли од тих земаља очекивати импулсе за наш национални културни живот? Смемо ли да се надамо да ће нам они додати нешто друго него што су коктели, декадентна литература, цаз музика, и аутомобили? Или ће Холандија у масама изабети у прекоморске области и нашу земљу препустити судбини у којој ће најзад запасти кад јака тврђава против азијаштва, Немачка буде побеђена и срушена!

Неминовно ће се таква и слична питања наметати. Одговор на то може сваки за себе дати; ниједан Холандијанин свестан своје одговорности неће моћи то да на крају избегне. Данашња тишина пред велику буру даје још ипак времена за размисљање.

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

Уредништво и Администрација Престолонаследников трг бр. 43у партер (Теразије).

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.

Тромесечна претплата 48 динара шаље се преко „Преск“ а. д. Влајковићева 8.

СУДБОНОСНО ПИТАЊЕ

Бомбардовање Београда и осталих наших градова нагнало су добар број варошана да избегну у села, не би ли голи живот сачували. Није лако оставити свој дом и покућанство, често целог века течено, па упасти у туђу кућу и пасти другоме на терет. Али нужда закон мења.

Несреће које су задесиле српски народ последњих година показале су, међутим, да нису без својих позитивних последица. По оној речи из наше народне песме: где несреће, ту и среће има. Јер се јасно испољило да су патње збиле наше редове. Нагон нашег националног самоодржања проговорио је.

Свуда у свим крајевима наши сељаци су свесрдно отворили врата својих домова и братски примили варошане, делећи често последњи комад хлеба са њима. То је очигледан доказ да јаз између села и града, који је у нашем народу деценијама вештачки копан, није непрестив.

Показало се да је наше село, православно и расно чисто, сачувало живе силе, које су нас кроз векове одржале. За наше варошане биће добро да те силе изближе упознају и да изврше ревизију својих схватања и навика, које су често некритички попримали од једне надрикултуре, која им је сервирана преко филмова, радија и сумњиве литературе.

Градови, нарочито велики градови, ма колико да служе културном подизању једне земље, они троше сваки народ и етнички и морално. Да им није сталног прилива свеж крви са села, они би изумрли. Велике кризе, као што су ратови, народи са претежно аграрним становништвом лакше подносе.

Зато се за нас поставља крупно судбоносно питање наше будућности: изградити такву националну културу, која ће задржати све оне позитивне вредности наше сеоске патриархалности, скромности, честитости и задружно сти, које још увек красе наше најбоље сеоске домове. Боравећи на селима, наши варошани имаће прилике да се увере како је за људску срећу често врло мало потребно и како се без много чега може живети што им је у вароши изгледало тако неопходно.

Ово зближење варошана и сељака мора се свакако искористити да се међу њима заснују неразлучиве везе пријатељства, које треба и мора да надживе данашње ратно време. Ако се ово деси, онда са сигурношћу можемо гледати у срећнију будућност и нашег села и нашег града, као и целокупног народа српског.

ВЕЛИВОР ЈОНИЋ

КАЗНЕ ЗА ДЕФЕТИСТЕ!

Поводом наредбе Претседника Владе о позивању шест годишта у српске оружане одреде код нашег света почела су кружити фантастична и злонамерна тумачења. Једним делом она долазе из познатих кујни за фабриковање лажних и алармантних вести, а једним делом су производ лакоумности и плиткоумности нашег света.

Тако у овој прилици место да београђани озбиљно размисле о значају ове војничке мере и да схвате њен прави смисао, што није ни мало тешко, они више воле да верују црвеним агитаторима или добровољним фабрикантима лажних вести.

Кад би поступили као озбиљни и свесни чланови Српске заједнице, они би одмах увидели да место што кукају због ове наредбе, требало би напротив да се радују и да буду јако задовољни. Они би увидели да ово повећање контингента Српских оружаных одреда јесте у првом реду признање новој Српској држави и српском народу за његову успешну борбу противу болшевизма, који је декретовао уништење и смрт српског народа.

Због тога се дају држави нове веће могућности и средства да настави борбу противу Јосифа Броза и његових банди, да се сачувају неповређене границе и свето тло земље Србије. Исто тако дају се средства да се ред и мир одрже у свакој прилици и да увек будемо спремни да одолимо како унутрашњем непријатељу тако и спољњем непри-

јатељу, који смера наше уништење.

Најзад даје се могућност новим српским генерацијама да одуже свој дуг Отаџбини, као њихови велики претходници и да наставе славну традицију српске војске, која је знала само за хероизам у слави и у смрти.

Кад би тако размисљали ови лаковерни и поводљиви београђани разумели би да је ово позивање годишта један велики успех српске националне политике, коју са толико упорности и доследности спроводи већ више од три године ђенерал Недић на челу Владе народног спаса.

Повећање српских ефектива значи да ћемо својом снагом одлучивати на својој територији, а то је понајбоље за територији, а то је понајбоље за српски народ, као што је он мудро рекао: „туђа рука свраб не чеша“. Та нова српска војска, верна прошлости умеће да пребије кичму за сва времена црвеним бандитима, и да коначно отклони црвену опасност од Србије.

Ту скоро само захваљујући изванредном пожртвовању српских оружаных одреда, и по цену великих жртава, успели смо да се одбранимо од бесомучних покушаја Јосифа Броза-Тита и његових банди да загосподаре Србијом, и претворе је у једну велику Виницу масовно поубијаних Срба. Зар не увиђају ти лаковерни и лакоумни београђани да ако немамо довољно оружане снаге да поново сачекамо Тито-

ве нападе, чинимо као национално самоубиство и отварамо капије Србије црвеним хордама.

То је прави значај ове наредбе, која треба у већој мери да обезбеди опстанак и сачува живот српском народу од црвене опасности и од нереда сваке врсте. Сва друга тумачења злонамерна су и провизорна, као на пример да ће се српски одреди употребљавати на неком од европских фронтава. О томе не може бити говора ни једнога часа.

Са надлежног места најкатегоричкије се демантује ова измишљотина и изјављује се:

„Као што су и до сада српски оружани одреди били употребљавани само за одбрану граница српске отаџбине, тако исто и ново формиран одреди неће бити упућивани нигде ван Србије и служиће искључиво и једино за одбрану мајке Србије, како од унутрашњих тако и од спољних, који бесомучно насрћу на њене границе у циљу њеног уништења.“

Што се тиче тумачења да позивање годишта у овим приликама може имати нежељене последице, може се рећи, да не смемо да се руководимо таквим обзирима кад је у питању опстанак Србије.

С друге стране ми не можемо и не смемо положити оружје ни пред каквом уценом, јер би то

значило дати могућност Титу да упадне у Србију и да затре српско име за сва времена. Зар то није Нојева политика, загњури-ти главу у песак, а оставити изложено цело тело.

Лондону може бити лако да буде савезник са Москвом, јер Совјети не прете ни једној њеној територији, морем су изоловани, а ми имамо на граници банде, које слушају Москву, а никакво море не дели нас од Совјета. За нас је од виталне важности да смо спремни да дочекамо и одбијемо Тита и зато никаква претња Београду не сме утицати на нас да се спремимо што боље.

Ако имамо да бирамо између терористичких британо-америчких бомби, и касапнице, коју би у Србији приредили Тито и његови бандити, јасно је да не сме мора капитулирати, подносећи сами главу под нож Тита и његових целата.

Овакав дефетизам и кукавичлук није достојан Београда и он мора достојанствено и мушки, како доличи престолом граду Србије, да прими своју тешку судбину и да по цену свију жртава испуни до краја своју мисију.

Али они свесни или несвесни дефетисти, јагаци Јосифа Броза-Тита из Клања мора једном да умукну, да не ометају више нормално развијање прилика у Србији. Они се морају пронаћи, њихове смрдљиве кујне алармантних вести уништити, а они добити заслужену казну.

У КАНЦАМА БЕЗДУШНОГ ЧЕРЧИЛА

Срамна злоупотреба Краљевог имена

На југословенској политичкој позорници — у Лондону појавио се опет у првој улози злогласни бивши бан хрватски Иван Шубашић, који по жељи Черчила и Стаљина треба да образује нову владу. Позивање Шубашића да он реши кризу „југословенске владе“ најбоље показује у каква је хор-сокак запала наша „југословенска“ емиграција у Лондону и Каиру. Кад се ниједан српски политичар није хтео примити те улоге, онда се морало прибећи овоме познатом политичком смутљивцу који је познат са своје дволучне улоге, као и приликом пуча од 27 марта.

У југословенској политици било је много бескрупулозних политичара, који су ради власти мењали партије, програме и идеје, али изгледа да је Иван Шубашић био на челу тих политичких превртљиваца. За њега се може рећи, по оном народном, да је увек два цара варало и никако није могло да се утврди његов прави лик, ондосно коме се Богу клања.

У емиграцији, нарочито се истакао као један од првих политичара, који се ставио у службу Москве и радио противу свију „југословенских влада“ које су се одупирале Стаљину и Черчилу у погледу преоријентирања емигрантске политике ка Москви.

Он је активно интригирао на све стране, нарочито у Америци, чекајући свој час, да преузме водећу улогу. И тако је он сачекао тај толико жуђени момент да по жељи Черчила њему буде поверено образовање нове југословенске владе у договору са Титом, а са благословом Стаљина. Тако овај велики „југословен“, сада треба да постане премијер једне камуфлиране болшевичке владе.

Тим поводом Рајтер доноси вест према којој Краљ Петар дао је једну изјаву да је дат мандат

Шубашићу да образује владу од претставника свију елемената „који се боре“, па према томе и са Титом. Ми тешко можемо да верујемо да је Краљ дао једну такву изјаву, јер знамо поуздано шта осећа и мисли по тој ствари, а и познато је целој светској јавности за дуги отпор који даје Черчилу, одбијајући да се повинује његовим безобзирним жељама и захтевима, који и српски народ и монархију и династију Карађорђевића жртвује Стаљину, да би га умилостивио у вези његових захтева за „инвазију“ и о „другом фронту“.

Зато пре свега морамо се питати колико је аутентична, колико је веродостојна та тобожња изјава Краља Петра. Познавајући методе којима се све служи Черчил и његови злогласни сервиси са много и много вероватноће

можемо тврдити као највероватније да су Черчил, Шубашић и Симовић заједно са компанијом у служби Москве фабриковали ову изјаву и пустили је преко радија као Краљеву.

После тога треба имати на уму да се у Лондону у последње време врзма и генерал Симовић, стари издајник, који нуди поново своје услуге.

То још више појачава веровање да се ради о једном ординарном фалсификату, који је још лакше било извести него ону подвалу 27 марта 1941 године. Тада је по налогу Симовића један млади поручник читао преко радија Краљев проглас, а сада је било довољно наредити једном од плаћених спикера лондонског радија да прочита тобожњу Краљеву изјаву.

Тиме је безобзирни цинизам Черчила достигао врхунац, као што су достигли највиши успон и превртљивост једнога Шубашића и плаћеништво једнога Симовића. Духовни шеф Интели-

генс сервиса показао је и овом приликом шта све може да се постигне методама ове у свету чувене институције. Ради постизавања својих циљева овај центлен у својим политичким операцијама безобзирно се служи притиском сваке врсте, као и ординарним уцењивањем и свима застрашујућим претњама.

Ако све то не успе Секрет сервис има и друге начине да ућутка и онемогући непослушне партнере. Он зна у тим моментима да прибегне и авионским несрећама, у којима страдају они који се усуђују да га не послушају па макар колико високи положај заузимали. Али изгледа да је ненадмашан у изнуђивању и у моралном мучењу својих жртава. Што се тиче рафинираности изгледа да је превазишао и сам чувени болшевички ГПУ. Та британска институција има већ дугу традицију!

Према свима знацима, податцима и околностима под којима је дошло до овог саопштења преко лондонског радија може се без двоумљења закључити да је у питању један обичан фалсификат, једна ординарна подвала, једна срамна злоупотреба Краљевог имена.

У сваком случају то није дело слободне воље и слободног одлучивања, јер је у питању Краљевски заточеник свемоћног и бескрупулозног енглеског диктатора.

Из ових наведених чињеница јасно је да ова тобожња Краљева изјава нема никакву вредност нити обавезује ма кога, јер или је безочан фалсификат или је изнуђена по цену живота.

Знајући све шта је претходило, сваки Србин без даљег убеђивања поступиће обрнуто од онога, што лондонски радио препоручује тобоже у име Краља.

У овом случају треба применити познато правило да с моралног и правног гледишта да се без вредности поступи изнуђени било каквим начином, моралним притиском, претњама или путем физичког насиља.

Српски народ се одавно определио против болшевизма, и не да се скренути са свога пута којекаким лондонским смицањима.

„С—Н“

ГЕНЕРАЛ НЕДИЋ О СУДБИНИ ЕВРОПЕ

Генерал Недић је ових дана дао један интервју на радију који је био пренет у Берлин и објављен преко Великонемачког радија у оквиру емисије под насловом „Град и тврђава Београд“. Генерал Недић је дао следећу изјаву:

„Српски добровољци херојски се боре против комунистичке бандитске куге. Њихови успеси истакнути су са признањем недавно у извештају Врховне команде немачке оружане силе. Онако, како су се у животу храбро борили на страни немачких непобедивих трупа, онако почињу њихови мртви братски са палим немачким јунацима сједињени у истој земљи

Они су јемци, да ће се Немци и Срби, који су се услед трагичног стицаја околности два пута сукобили као противници, али не као непријатељи, убудуће заједнички борити за заједничку победу и за будућу бољу Европу.“

ЕКСПЛОАТАТОРИ

Код каолираца постоји један пропагандистички трик: говоре о послератном уређењу света као да се тај послератни момент већ приближио. Али тај трик делује само код људи слабијих живаца и слабије памети. Код већине људи и народа он изазива реакцију баш супротну оној коју очекују у Лондону и Вашингтону. Ово претресање послератног уређења је у ствари фабриковање ратних циљева.

Већ сама чињеница да се ратни циљеве формулишу у петогодишњем рату доказује да Лондон и Вашингтон нису имали никаквог другог циља кад су стварали овај рат, него да воспоставе јеврејску моћ у Европи.

Јавна дискусија о ратним циљевима коалиције ствара по целом свету веома мучан утисак. Из изјава америчких и британских државника произилази да се такозване „велике демократије“ боре за успостављење једне светске диктатуре невиђеног замаха.

Хал је ових дана изјавио да је спреман да разговара са Британијом, СССР и Кином о успостављењу после рата једног система безбедности. Реч „безбедност“ замењује Халу ону праву реч коју би требало употребити: „тиранија“. Америка намерава да организује систем тираније четири државе над свима народима света. Она не пита да ли би се Србима, или Шпанцима, или Арабљанима свиђало да четири државе расправљају о судбини свеколиког човечанства, да имају оружану снагу која ће њихове пресуде извршавати и да имају целокупну економску доминацију која би створила потпуну зависност свију држава од четири експлоататорске снаге.

Енглески државник Хор смањује број експлоататора са четири на три. Он сматра да ће после рата свет бити подељен у три велике зоне: америчку, совјетску и британску. Европу он уопште не узима у обзир. Чини се да се он нада да ће један део Европе припасти британској држави, ако она успе нешто да оспори Совјетима. Ова два државника нису усамљени у својим излагањима. Оно што су Хал и Хор рекли говоре и пишу скоро сви британскоамерички људи од политике или публицисти. Нема ни најмање сумње да су антиевропске снаге намерене да одузму Европу њену водећу улогу у свету и да одузму европским народима право да живи како они желе. Баш супротан циљ ставља пред собом Немачка, која се бори за образовање европске заједнице слободних народа. Исти циљ ставља и Јапан за источноазијски простор. Исту идеју проглашује Тројни пакт за све народе света — Индусе, Арабљане итд., јер је ратни циљ Тројног пакта одређен и јасан: успоставити солидарност слободних народа.

Највећи је цинизам када Рузвелт проглашује да намеравана стратешка акција у Европи треба да носи назив „ослобођење“. Ослобођење од оне слободе која је загарантована свим народима после победе Тројног пакта. Ослобођење од независности и самосталности, о чему тако много пишу Британоамериканци, тврдећи да је појам неутралности застарело и да се мора ревидирати и појам суверенитета.

Најбруталнији притисак према неутралцима, најбезобразније понашање према такозваним емигрантским владама, најдивљи терор према народима Европе — то су предзнаци онога „уређења“ света, које би хтели да спроведу коалирци. Ништа не обележава цинизам њихове политике баче него што су Черчилове речи у његовом последњем говору: „Оне државама једног краља, а друге подржавамо једног комунистичкиног увек само оно што је у њиховом властитом интересу“. Од државника који тако мисли и

од државног система који стварају такви државници свет не може очекивати ништа добро.

А и не мора ништа очекивати, јер цела ова комедија око формулисања ратних циљева и око дебате о послератном уређењу према капиталистичко-комунистичкој мустри нема никаквог практичног значаја. За спровођење неког послератног система треба добити рат. А коалиција са комунистима неће рат добити, јер има против себе не само моћ

не противнике који се оружаном бором, већ има и тежак терет антипатије свих народа који воле слободу и независност. Политички је коалиција изгубила рат. То се најбоље види по оној брзој еволуцији јавног мњења у Европи које се сада све јаче изражава, а која се може обележити као пут од става ишчекивања у став мржње према комунистичком зверству и коалиционом терору.

МЕС.

БЕЗ ГЛАВНОГ РАТИШТА

До сада се Источни фронт сматрао за главно ратиште. Сада на њему нема никакве борбене делатности и моментано он је престао да буде ратиште, а камоли главно ратиште. Додуше, на њему се спрема нешто велико. Немачка авиација бомбардује саобраћајне чворове, кроз које иду транспорти према Доњем Дњепру, према области северно од Јашна и према зони источно од Лавова. Вероватно да ће овде започети велика битка. А можда још и код Витебска.

Али за сада нема борбених акција, и зато Источни фронт данас није главно ратиште.

Италијански фронт такође није главно ратиште. И поред тога што се данас на њему одигравају најглавније борбене догађаје, овај фронт има другостепено значај. Ништа за то што су Британоамериканци бацили у борбу већи број дивизија, ништа за то што су ударне дивизије од Мароканаца опремљене стотинама тенкова, ништа за то што многобројна артиљерија подупире покрете непријатељске пешадије: и поред жестине битке, то је само локална битка, која може у догледном времену одлучити судбину Рима.

Нико не зна да ли ће генерал-фелдмаршал Кеселринг бранити Рим, или ће да га препусти непријатељу. Никакве војничке користи Немци немају од Рима. Баш напротив. Не говорећи већ о тешкоћама снабдевања милионског града, сама чињеница што се тај град налази у непосредној близини борбеног фронта, а не може бити искоришћен чак ни као саобраћајни чвор, (јер су га Немци прогласили за слободан град), терети немачки генералштаб италијанског фронта.

Зато питање одбране прилаза Риму је у ствари питање спровођења целокупног оперативског плана на јужноиталијанском фронту. Ако је Кеселринг остао одлучан при томе да се непријатељу указује што јачи отпор јужно од Рима, онда ће се тај отпор указати све дотле док ће то бити корисно за немачку операцију.

Сада је тај отпор користан за Немце. Неколико најбољих Александрових дивизија, а то су Мароканци, већ су тешко искривиле. Његове компактне формације тенкова имале су најтежих губитака. А нигде није успео ни најскромнији тактички потез нигде пробоја, нигде опкољавања, нигде уништења немачких борбених група.

Битка која се сада води је велика борба која треба да траје недељама и месецима. Зато се не може догађај једног дана или разматрање као неки стратешки резултат. Борба је тек започела, а њен завршетак ће да се извојује након многих и тешких промена, у којима ће се час испољити локални успех коалираца, час локални успех Немачке.

Немци воле битку са највећом уздржљивошћу, јер, изгледа, сматрају да ће тек доцније наступити подесан момент за оперативску контракцију. Они се не журе са том противакцијом, јер је ита

лијанско ратиште другостепено ратиште.

Али ни западно ратиште није добило значај главног ратишта. Тамо се ништа још не ради, што би могло да подигне западну границу Европе на ступањ главног ратишта. Претње борбом још ни су борба. И зато је западно ратиште само кандидат за главно ратиште.

Ова ваздушна бомбардовања која се сада на западу врше у већем обиму нису неке акције које би могле да даду западној Европи значај главног ратишта. То су само припреме за веће операције на обали и на копну. Те припреме највише погађају цивилно становништво француских градова које трпи најтеже губитке.

Трагична судбина овог становништва за време припреме инвазије ствара појам о томе каква ће да буду страдања Француза и Белгијанаца, или можда Данаца, или других народа ма којег било дела Европе, где ће доћи „ослободиоци“ да би мачем и ватром постигли свој циљ. Тај циљ је господарство светом, диктатура три велике силе над свима на родима света. Тај циљ су прозрели сви мали и велики народи и зато они желе победу не „ослободилаца“, већ Тројног пакта.

М. Војновић

ПОЉОПРИВРЕДНИ РАДОВИ У ЈУНУ

НА ДОМУ

Припреми све што је потребно за жетву и вршидбу стрних усева. Набави, припреми и наопштри косу, српове и други алат потребан за жетву. Прегледај, доведи у исправно стање и подмажи жетелицу, вршалицу и обезбеди потребно мазиво, гориво и радну снагу. Припреми житнице, очисти их од прашине, проветри и дезинфикуј запаљеним сумпором.

КО ДСТОКЕ И ЖИВИНЕ

Старај се да стока има довољно и добре паше или да добије довољно зелене хране ако је храниш у стаји. Приплодну стоку држи стално на пашњаку или у испусту. Ако на пашњаку нема хлада направи мале заклоне од сламе, лозе или шуме где ће стока моћи да се склони од желе или невремена. Стоку редовно пој и млада грла прихрањуј да би се што боље развила. Радну стоку добро храни да би могао обавити жетву, превлачење жита, вршидбу и преоравање стрњишта.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Обави на време прашење кукуруза, пасуља, репе и других окопавина. Стрме усева жањи и стрниште одмах плитко преоравај да би сачувао влагу, а заоравањем стрњике поћубрио и припреми земљу за идући усев. Добра је ако преорану стрњик подрљаш и поваљаш. На јечменим стрњикама сеј кукурузну сачму, хељду, просо, мухар или постројну репу угарњачу. Доврши кошење ливада и садени сено.

ПРЕТСЕДНИК ВЛАДЕ ПРИМИО ЈЕ МЛАДОГ ХЕРОЈА

ЗОРАНА РОТЕРА

Претседник владе генерал М. Недић честита маломе Зорану (Фото: С. Н.)

Приликом последњег бомбардовања Београда од стране англоамеричких ваздушних гангстера, нарочито се, у помагању и указивању прве помоћи многобројним рањеницима и настрадалим, истакао шеснаестогодишњи дреерски радник Зоран Ротер. Овај пожртвовани младић био је тај који је, још док су англоамеричке бомбе пљштале по Пашином брду и Котеж Немамару, у сталном и непрекидном трку преносио воду са најближе чесме и њом умивао и поливао искрвављена лица, појио и гасио жеђ и враћао у свест многе људе, жене и децу, који су беспомоћно лежали на и испод рушевина својих домова, често крај потпуно унакажених лешева својих укућана. Када се касније указала потреба за пренос мртвих и рањених, млади Зоран је исто тако био међу првима који се прихватио ове дужности.

Претседник владе, генерал Недић, одлучио је да младог дреерског радника, Зорана, због његовог јуначког и пожртвованог држања, за време тешких и болних часова на дан 18 маја о. г. похвали пред свима београђанима и обдари скромном наградом од 3.000 динара. Примајући младог дреерског радника Зорана, претседник владе се овом приликом обратио присутним претставницима штампе, следећим речима:

— Ја сам хтео да видим овог малог Зорана, који има лепо име и још лепшу душу, и то велику и племениту, хришћанску душу. Онда када је било најтеже Београду, он се пожурно и прихватио се дужности да као Косовска девојка, помогне и вида ране многим рањеницима и настрадалим. За Косовку девојку има оправдања. Она је у вршењу своје дужности имала једну духовну храну, већу од задовољства. Млади Зоран је пошао да помогне рањеницима и настрадалим, што је ретко у данашњем добу. Зато сам хтео да га похвалим и да истакнем колико човечности и племенитости има код овог младог дечака који је пожурно на рушевине, да рањеницима доноси воду и врати им живот, да покаже да у свету још има љубави.

Р.

ВАЖНОСТ ГРАШНА У ПОВРТАРСТВУ

По својој хранљивости, укућаности и примени грашак заузима једно од првих места у повртарству, али се код нас најчешће гаји у врло ограниченом обиму. Код нас се углавном гаји гави грашак, а због велике трајности и мале производње његова цена је редовно јако висока.

Међутим има много врста шећерног грашка са смежраним семеном које су врло подесне за сетву у току читаве године.

Грашак се сеје на редове или кућице. Чим усеви никне треба да се опраши, а после две до три недеље да се поново окопа и мало загре. Притке се постављају само код полувисоких и високих врста. Кад грашак почне да цвета врло је осетљив према суши, па га треба по могућству тада заливати, да би се добио што већи принос. Грашак треба брати често, по могућству двапут недељно, јер уколико се чешће бере, утолико више замеће нове плодове.

У ВОЋЊАКУ И РАСАДНИКУ

Бери и износи на продају дозрело воће. Окопавај воћке и саднице у растилу. Ако приметити лисне ваши на воћкама или садницама прскај раствором никотина или афидона. Сасецај у основи изданке из подлоге и бочне младаре на садницама код којих се образовала круна. На чувањим воћкама скидај непотребне младаре.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

Виноград редовно праша, прскај, везуј и заламај. Код прорка сасецај жиле које су избиле из питомог дела. Доврши зелено калемљење. Проветравај подрум ноћу и дезинфикуј га бар двапут у току месеца паљењем сумпора. Заврши треће претакање нових вина. Доливај бурал са вином.

НА ПЧЕЛАРНИКУ

Кошнице што чешће прегледај. Обави вештачко ројење. Долај вештачко саће. Вади мед. Ако приметити неку болест код пчела тражи одмах упутства од среског ветеринарског референта или пчеларског друштва за њено сузбијање.

ЗАШТО СМО ПОШЛИ?

Већ су ево три године како нам наше браћа и сестре упућују питање, који нам као ехо одзвања:

Зашто сте пошли?

Од како знамо за себе, никад више нисмо добили питања, но за ових три године, тешких и мучних дана па наш народ. И ма да је наше срце отворено за свакога, а биће од пуно добре воље саздано, ипак одговори које смо давали чињаху нам се као недовољни да објасне разлоге пута којим идемо ето већ толико дуго времена.

Ти нам кажеш брате наш, да пазимо шта радимо, јер је пут којим идемо погрешан и лажан. О, одмах ти морамо одговорити: зар је љубав према својој роду лаж, зар је вера у Бога грех, зар је нада да ће наш народ бити једном ипак срећан, — погрешка? О, одговори нам брате наш, јер где, иду дани који ће ти попут сунца које на небу сја, бити сведоци да вера коју проповедамо није лаж, да нада коју гајимо није грех, а огромна љубав према својој напаћеној роду није погрешка. А ти нас ипак питаш:

Зашто сте пошли?

И ни прва ти борба одговора не дадоше. Речима ти не хтедохмо одговорити. Мишљасмо, дела ће му одговора дати. Али ни онда када виде врућу крв наших другова, ни онда не засузи твоје око и не разазна твој ум величину и значај пута којим идемо у одбрани свог љубљеног рода, већ нам и онда постави питање:

Зашто сте пошли?

А дани су текли један за другим, као што вода тече речним коритом и ствараху из дана месеце а из месеца године. Крв се и даље лила по брдима и луговима красне Отаџбине наше, а ми говорасмо; свака је жртва за Отаџбину мала! Ваља, за народ као некад мрети; ваља у темеље ње-

гове узидати нове жртве да би грађевина народна била као некад моћна; ваља грехове покајати, јер тешко роду нашем ако грехе своје не окаје, никад слободу доживети неће; ваља имати много добре воље па трпети и патити, мучити се и борити се и борити, јер нема слободе без борбе:

»Без муке се сабља не искова,
Без муке се песма не испоја...«

Зашто сте пошли?

Говорио си да се боримо против слободе.

Говорио си да смо против Краља.

Говорио си да смо издајце.

А зашто?

Зато што смо видели да ни теби брате наш, ни једном Србину слобода неће доћи на тањир, већ да сваки народ ако жели да дочека зору белу, пута мора да време наћи. А слободу? Слободу ти нико донети неће док се сам за њу не побринеш. Само не лудостима и шумским авантурама, већ паметном и здравом, изнад свега српском политиком морамо учинити све да до слободе дођемо. Ти ми данас то не верујеш и ако те догађаји сваког дана у лаж утерују, јер не желиш да чујеш истину, не желиш да је видиш. Поводиш се жељама, а од жеља до стварности има много.

Зато што се од свога постојања боримо за принципе домаћинске: нема породице без домаћина, нема Отаџбине без Домаћина, нема Васељене без Домаћина. Зар је могуће да верујеш у оно што ти црвени сатрапи сервирају, а то је да нећемо домаћина Отаџбине? Зар ниси видео знаке које на грудима својим носимо. То је видљиви знак, али онај невидљиви који у срцу својој као алам камен чувамо, још је већи и лепши. Сваки пут када би отворио наше срце нашао би у њему безмерну љубав према

њему. Зар су збиља очи и уши твоје затворене те не видиш ни-ти чујеш, или видиш и чујеш, али ти зла воља, која се усадила у душу твоју, не да да до истине праве и једине дођеш?

Зато што у часовима најтежим по Отаџбину, пођосмо да јој се нађемо на помоћи онда када се радило о њеном бити или не бити, ти си нас називао издајцима. Грдио си нас и ружио. Ни то нас није поколебало, јер се Отаџбина не ствара и брани речима већ делима и нада све крвљу младићском. Ми смо је дали. Нема места у лепој Србији, које крвљу нашом није заливано. А дотле... дотле си ти брате наш сматрао да је боље мирно седети и чувати се а Отаџбина, Србија, жене и деца српска — то није важно. Е, видиш, ми смо сматрали да је то важније него седење и ћутање, и зато смо пошли, јер нема те жртве које за Отаџбину нећемо дати, јер нема те силе сем Бога која нас може одвратити да Србију нашу бранимо. Ти нас питаш зашто смо пошли. Ми тебе питамо зашто си остао? Да ли си и ти син ове земље, или сматраш да то ниси? Да ли си и ти уживао у данима када је била слободна и богата или сматраш да ниси? Да ли си и ти према томе позван да је браниш баш исто као и ми остали, јер и ти си Србин, и теби прети опасност од большевизма као и другима, јер нећеш ни ти ништа боље проћи него остали «класни непријатељи» што смо у овом случају сви ми Срби.

Немој зато питати, брате наш, зашто смо пошли, већ размисли шта ти можеш допринети да се Отаџбина спасе, да деца наша, ако већ ми не можемо, доживе срећније дане но што су ови.

Погледај право у очи и реци: да ли си Србин или ниси. Ако си Србин, онда ће ти бити јасно зашто смо пошли.

Сп. Ћатић

Пали херој

У СПОМЕН МИПОШУ МАСАЛОВИЋУ

Небо се је замрачило, а гром тутњи са свих страна.
Киша лије к'о из кабла, те сурово стење спира.
Пева фијук зрна свуда над косама овим сурим
И песма те ова јежи и у само срце дира.

Чујеш само храбри узвик: „Ура, напред у победу“
Ил' последње: „Збогом, друзи, поздравите децу моју.“
Онда видиш како храбро митраљезац косом реже,
Док друг му се купа рањен у крвавом крупном зноју.

„Не клоните, браћо моја, покажите свету ко сте,
Нек сви знају да смо мрети у свакоме часу вични“.
Такo кликће српски херој, војничкога вита стаса,
Исправив' се к'о цин прави — он поручник српски дични.

Фијукнуше опет зрна, замириса барут сјлно.
Заклокота са свих страна, док се хладна лије киша.
Митраљесци песму поју, к'о да беру винограде
Не плаше се они смрти, ко мандује њима Миша.

Откад иду редом тако и слободи крче путе!
„Живот и смрт — све је једно“, — то се чује од њих свију,
Презиремо свака блага, и наш Миша тако каже,
Нови живот ми носимо... Бо римо се за Србију“.

Створили су нову земљу крвљу, борбом и жртвама.
И све што им драго беше несечишно њој су дали.
Водила их дивна сила, како Мишу, тако друге,
А звала се просто, јасно: свети српски идеали.

Огрејало народ српски сунце беше дивним сјајем.
Свако срце закуцало новом снагом духа свога.
Нико није сумњао мог'о да ће брзо нестати добра,
И да ће се опет, ето, доживети царство злого...

С болом душе гледали су некадашњи наши диви,
А међ њима Миша херој забринуто први стрепи,
Где нестају дивни снови оних старих идеала,
Но се туђин нашим добром као правом неким крепи

Због тог опет дође доба да слободу бранит треба,
И пошоше стари диви... Међу њима Миша први,
Поред бола због неправде и са свешћу да смо грешни,
Извук'о је бритку сабљу и бранити земљу хрли.

Али, авај, грех нас спута! Бог нас својој казни даде.
Сад слободно неће моћи у свом дому да се дише.
Црна туга обви срца див хероја наших старих,
Заплакала горко беше душа Масаловић Мише.

Ал' не клону овај јунак, но са својим старим другом
Генералом и херојом, снова земљу градит хтеде.
Својом жртвом хтеде роду да грехове сам одужи
И приону на посао да нас спасе силне беде.

Ал' у часу кад свом роду хтеде створит срећу бољу
Бес паклене, адске тмине, мржња, злотвор род' свога
Једним хитцем из потаје, угаси му снажну вољу
Да поведе род свој мили, путем правде, путем Бога...

Забрујаше звона шумно над престоним градом нашим,
Одјекнуше ветром бурним до Божијег светог скута.
Заплака се небо само. И Гос под се растужио
Због несрећне српске коби и удеса тако љута.

Јер душману нашег рода српске крви није доста.
И он опет, ето, не да да наш народ грех окаје.
Убише нам Обилића, ал' бедници и не виде
ДА ЛЕГИЈА ОСВЕТНИКА У ЖИВОТУ ЈОШ ОСТАЈЕ.

ГОЈКО ТАБАКОВИЋ

Кроз ветар и суснежицу, који уместо пролећа господаре покатад у брдским крајевима на југу наше српске земљи, колоне добровољаца су у сталном маршу, у потери за бандом маршалак Броза

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

КО ЈЕ ТИТО?

Једнога дана отац упита свога чколована сина.

— Је ли ћетићу? Ко је овај наш Тито или како ли га оно звасте? Син се намршти зашто му отац не зна ко је Тито па му љутито одговори:

— Друзе! „Тито, то је маршал и врховни вођа наше ослободилачке војске о чије се пријатељство и Енглези отимају.“

— Е! Тешко ли га њима ако је то тако ко што ти велиш, ако се ухвати у коло са тим Титом свршиће горе но ми, — одговори отац.

НИЈЕ ЦРНОГОРАЦ

Запитаће Милован Крцуна: „А ну, чоче, дедер ми реци које је вјере овај наш Тито?“

— Ја не знам ваистину, — одговори Крцуна. Ево ми већ пасала 60, а још не чујах да се и један Црногорац зове Тито, ама чух да га називљу маршалом.

— Е, вала, кад је тако није Црногорац, јер жнам да је гошподар имао само војводе, сердаре и бригадире, а ако је он маршал мора да је неки лацманит, — заврши Милован.

ДУХОВИ И ДУХОВНА КУЛТУРА СРБА ЛЕПОТЕ И САВРЕМЕНОСТ СТАРЕ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Стара Српска Држава преко Старе Српске Књижевности остала нам је душевно благо, које, као оно старо сребро, не тамни већ блиста и у данима најтамнијим.

Паметне и поштене су то речи: извор су једне жеље, једне воље, јер наши стари знали су шта су хтели, знали шта су смели и то своје духовно јединство изражавали су кратко, ударно, кремено.

Језик велеречив и пословички дух исконих српских мисли, стављају их у ред општечовечанских афоризама.

Прве српске мисли, јасне, бистре, недвосмислене, увек су биле и остају и теоричне и практичне, и идеалне и реалне. Узрив искуства византског и римског царства, наши стари и државне и душевне радње подешавали су и јединству свести и јединству животних потреба.

Велики жупан Немања, пишући хилендарску повељу, државотворну мисао овако је изразио:

Подигох пропалу дедовину своју, и још придодох.

Речи просте и јасне, речи које у себи крију еволутивни напор, али речи које заповедају оптимизам, творачку државну радњу, напори чији за круну имају — умножавање.

Не треба ићи даље па речи да је још у XII веку код Срба изражен такозвани органски империјализам, већ ту Немањину просту мисао утубити као програм основне државотворне делатности.

То као владалац.
А што се тиче своје личности, својих личних назора, о себи као човеку, Немања каже:

**Пооштравах мисао своју,
Поучавах ум свој,
Бринув за душу своју.**

Савремени зналци науке о души свакако не би боље, брже и краће изразили суштину такозваног психолошког идеализма, плана васпитног којег се придржава сваки културни човек.

Не треба ићи даље па речи да је још у XII веку код Срба ето изражен смисао за виши критицизам, али не сме се заборавити ни пуна лепота, пуна зрелина ове програматске српске мисаоности.

Прве српске мисли, јасне, бистре, недвосмислене, по садржини, по површини ниучем не изостају за мислима за које се каже да су учитељице живота.

Архиепископ Сава Немањин каже:

**Ни десно ни лево,
Већ теците,
Царским путем.**

Та на око српска империјална мисао лагано и стишано претопила се у српску императивну мисао, са значењем да дела и начела само онда имају снагу општега тажења ако су израз пуне доследности, оне критичке слободе која је уствари осећање једне више објективности.

То као државник.
Архиепископ Сава Немањин, као човек као личност, рекао је:

**Вера као оклоп,
Крст као оружје,
Љубав као штит.**

Борац за законодавну форму српског духовног живота, Сава је стицајне околности своје средине; свога времена стилизовао на начин каквим располажу само велике аксиоматске свести.

Не треба ићи даље па речи да је још у XII веку код Срба изражен такозвани активни фидеизам, али ову лепу Савину мисао ваља запамтити као ванредну

Српску деистичку културу у средњем веку поносито је неговао теодокт Доментијан, који је, како изгледа, за начело имао:

**Истинит живот
И пренебесно жиће.**

Та на око обична теолошка мисао, уствари указује на велику разлику које постоји између предака и потомака у погледу религи-

НАЦРТ ЗА
ФРЕСКУ ОД
ЖИВОРАДА
НАСТА-
СИЈЕВИЋА

способност за дефинисање духовног искуства.

Прве српске мисли, јасне, бистре, недвосмислене, и по дубини и по ширини показују да су наши стари били у духу свога времена, да су својим душевним радњама давали такве изразе, у потпуности који обеснажују имена средњевековних назадања. Стеван Првовенчани недвосмислено каже:

**Полажем почетак
У срцу свом.**

Та мисао која је још у XIII веку струјала нашим народом, лепа племенита, општечовечанска, зар не значи оно што се у савременој филозофији назива стваралачком енергијом, а у савременој поезији назива љубав као покретачка сила.

Не треба ићи даље па тврдити да су у Старој Српској Књижевности већ били дати основи такозваног сензуалистичког учења, али ваља нагласити да су наши стари ход људске мисли озбиљно пратили, узревали је и осећали у свима тананостима.

Стара Српска Књижевност, велика, лепа и озбиљна као и Српско Народно Песништво, обилује и преобилава ознакама трансцендетна религије.

ских схватања. Јер, ето, наши претци и божје законе и право и правду и непорочни живот, нису схватили као крај и завршетак моралних дужности, већ као почетак виших верских врлина. Данас пак, религије за врхунац свога успеха сматрају ако могу створити и прогласити неког свецем, док су наши стари и својим свецима постављали све нове и нове циљеве — пуну космичку визију, ил како то наш Доментијан изванредно каже «истинит живот и пренебесно жиће».

Не треба ићи даље па тврдити како смо и ми још у XIII веку дефинисали такозвани трансцендентни мистицизам, али с пуним правом треба нагласити да су наши верски људи на пословички начин умели да се снађу у најтежим проблемима свога времена.

Прве српске мисли, јасне, бистре, недвосмислене, оне које су из народа прешле у учене људе, од ових опет у народ и народне умотворине се вратиле, често су носиоци дубоке, умножене одговорности.

Теодосије, велики писац под чијим су пером прштале искре првог српског романа, искре прве српске романиране историје, на једном је месту изразио ову сјајну мисао:

Хришћански празник 'Духови, празник је опште духовности.

У оквиру те опште духовности, српски дух, а с њим и српска мисао, имали су свој јасан, одређен пут, снажно започет још у Старој Српској Књижевности.

Те прве српске мисли, то прво српско духовно прамеђе, преставаљају прву српску идејност, изражену на начин да вечито траје, вечито дејствује, а с тим је и речено да су српске главе умеле не само ваљано и прибрано да мисле, већ су своју мисаоност уздизале до језгровитости, нужности и општости, која (се данашњим јеликом назива — спиритуализам).

Стара Српска Књижевност узоран је пример спиритуалистичког начина мишљења, и слободно се може рећи да су се наши стари у њему ваљано и лепо снашли.

А умети се снаћи у испреплитаностима највиших духовних радњи, знак је и залога је уверења да се српска мисао може и уме снаћи и у обичном, конкретном, такозваном искуственом мишљењу.

На празник Духова, слободно можемо рећи да је српска духовност од свога почетка па до данас, озбиљна, мисаона, зрела, својим човечанским мислима дала свој скромни обол човечанству, стављајући се у ред великих спиритуалних покрета.

На празник Духова, исто тако можемо рећи да су у Старој Српској Књижевности јасно и снажно дате основе и морала и вере и филозофије српске, да су те основе прешле и разгранале се у Српском Народном Песништву, па онда у српским народним умотворинама, да српски народ још увек њима мисли, њима дише — и да је та идејност степена српског народног академизма, који су тако сјајно доцније изразили самоуки појединци, као што су Његош, Вук, Љубиша итд.

На празник Духова, с великом љубављу, с великом вером, с великом надом сећамо се, ево, старе српске идејности, достојног члана великог европског спиритуализма, јер ко се у спиритуализму лепо и озбиљно снађе, трезвено ће се снаћи и у савременом материјализму.

То високо снажење у високим замислима доказ је зреле културне приправности и подобности.

**И беше син диван оцем,
А отац хваљен сином.**

Та сјајна мисао није обична песничка фигура, није у уобичајеном смислу лепо и успело место, већ својом ретком изражајном језгровитишћу у себи крије читаве социјалне законе, узор породичних односа, узор сагласности крвно најближих заједничара.

Теодосије, велики писац под чијим су пером прштале искре првог књижевног стила, на другом једном месту изразио је ову сјајну мисао:

Не војугте без правде!

У бурним и непоштедним данима стварања српске државе, стварања српске националне својствености, у данима глади за земљом, жеђи за победоносним обезбеђивањима — Србин Теодосије својим мислима даје такву афористичку целину, заиста ретку код Јужних Словена, да се њоме дефинише и етика рата, дефинишу и социјални односи крвних заједничара.

Не треба ићи даље па тврдити да су Срби још у средњем веку идеализовано изразили друштвени и борбени нагон, али ова Теодосијева два сјајна афоризма сваки ко српски говори напамет треба да зна.

Повесница српске књижевности повесница је српске мисаоности. Стара Српска Књижевност велика је и дубока као и прослављено Српско Народно Песништво.

Писана старим језиком она је пуна старих истина. Архиепископ Данило, први српски историософ, на једном месту каже:

**Љубављу срца држите се
Сама међу собом.**

Архиепископ Данило, носилац прве визије српског историјског збивања, историју је схватио као повесницу хероја, хероје као претставнике провиђења, државу и цркву као живе организме, а закон жртвовања закон целог сунчаног система, те зато и каже да сваки треба бити

**Отац сиротих,
Хранитељ гладних,
Одећа нагих,
Поборник увређених
Утеха жалосних.**

Не треба ићи даље па рећи како су овим речима Срби још у XIV веку јасно дефинисали пуну програм такозване социјалне хуманости, али исто тако не сме се заборавити да су Срби током такозваног мрачног средњег века гајили мисли које сваки просвећен човек може усвојити и данас и сутра.

Па је у развоју српске мисли дошао деспот Стеван Високи да кратко и јасно каже:

Љубав превасходи све.

Па је за њим дошао вредни столетни патријарх Пајсије да у више него тужним и печалним данима својој поробљеној пастви утешно и поносно кликне:

**Чуј и разуми
Темељ Србина!**

Ово неколико мисли из Старе Српске Књижевности и износимо у намери да Србе потсетимо на културне темеље српске, на пословичку снагу српског језика, на српску идејну прошлост која трезвено и разборито и данас говори, да је грех те животне српске истине обићи, па туђим у туђину ићи, кад нам ето те наше мисаоне старине говоре присно и топло са самог врела једног огромног искуства.

Јер Стара Српска Књижевност, и у њима прве српске мисли, говорила је језиком исконе људске снаге. Она није наш мртви, већ активни классицизам, с изражајним лепотама какве се ретко сретају код осталих Словена.

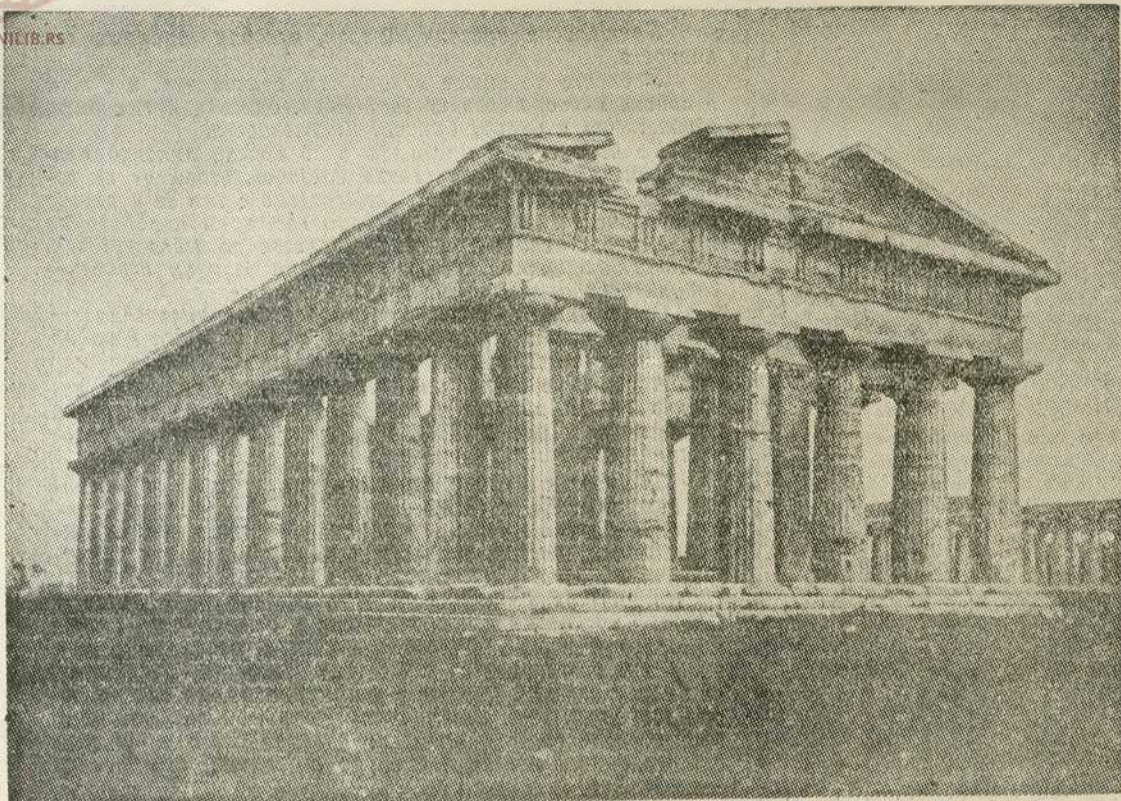
Јер Стара Српска Књижевност пуна је ванредних примера јединства српске свести, јединства српске савести, јединства српске савести, јединства српске осећајности. И као што је Стара Српска Држава била земља од 77 градова, све на избор дела велике неимарности, — и у Старој Српској Књижевности могу се наћи бар 77 мудрих и лепих изрека, изражених у духу једне воље, једне жеље — слободе као више објективности.

Слободу као вишу објективност, то нам је и у стиху и у прози оставила наша стара српска култура.

А језик велеречив и пословички дух исту је ставио у ред светских афоризама, неразглашавајући их у светске системе, већ у тihu понорницу српског животног става.

ЗАЈЕДНИЦА

Посејдонов храм у Пестуму — Залив Салерна (Италија) један леп стил дорског стила из доба VI и V века пре Хр.

метности за време последњег века. Јер, јединственост западњачке уметности која је од пре једног века била заборављена и пре небрегнута претставља духовно историску чињеницу, која је од утицаја за обликовање будућности.

Европски дух био је увек једна јединственост која је поред филозофије и песништва била пре свега видљива у пластичној уметности. Западњачка уметност била је од вајкала „европски концерт“ у коме је час овај час онај глас народа почињао мелодију, која је потом била различито инструментирана и тиме се уздижала до једне заносне целине. Изгледа нам да је у циљу самоупознања европејства, које је да нас постало потребно, неопходно истаћи чињеницу јединства европске уметности као убедљив пример.

На почетку свег западњачког развоја стоји, не само у временском смислу, античка уметност. Она је неопозиво изрекла одлучујућу реч за столећа тиме што је једном за увек уметности овог континента поставила као обавезни узор природу, њене видљиве предмете, а пре свега људско тело.

Гледајући уназад смемо посматрати развој европског генија чак тако да је само на основу ове победе античког стварног садржаја могло бити загарантован европски развој уметности и њена јединствена тежња.

Овај основни потез европског јединственог развоја појавио се, после уташења античке уметности, поново први пут са најјачим изразом у романском стилу, који се може сматрати као спо-

Богинја. Стари грчки мраморни кип из доба 600—480 г. пре Хр.

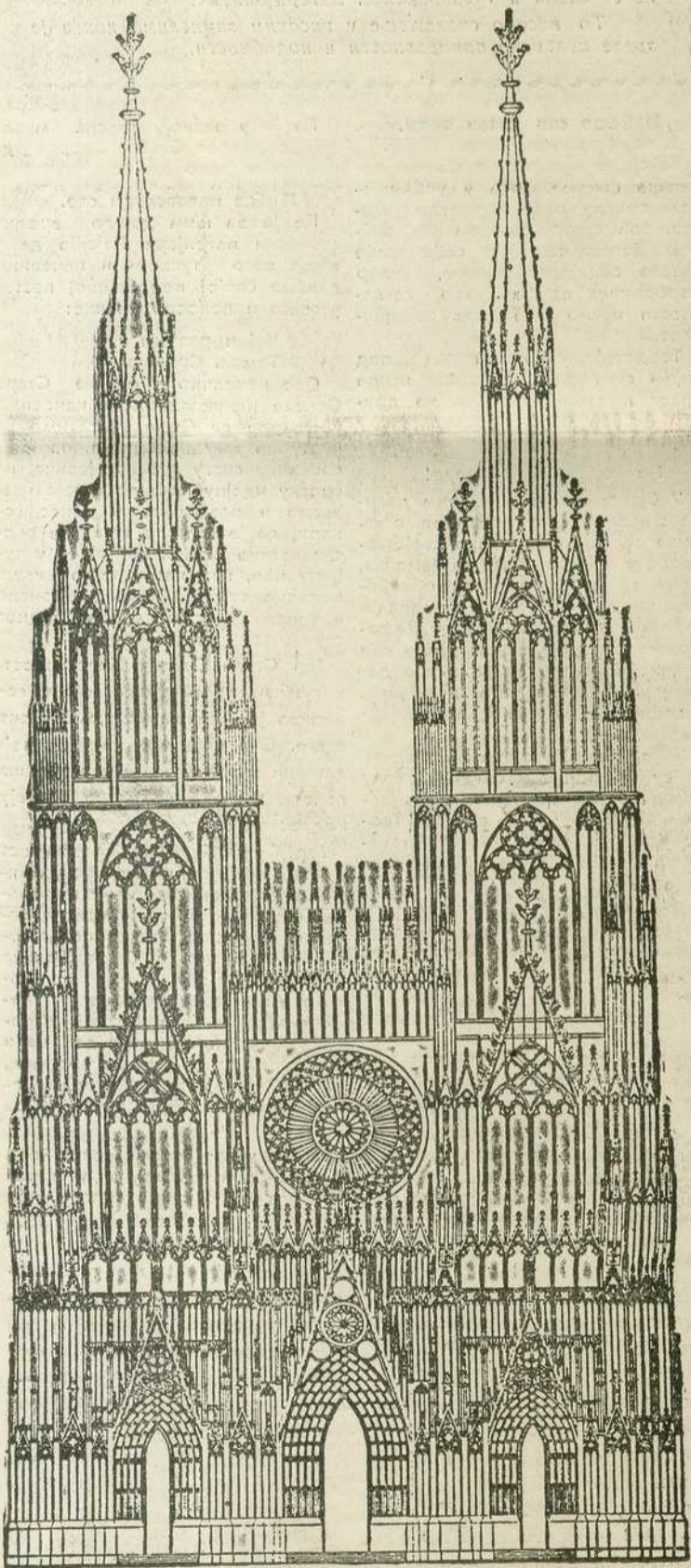
меник европске јединствене свести. У њему су се стопили јужно-антички и нордиско-германски елементи са оријенталско-византским и настала је једна светска уметност, која је географски допирала од Јерменског до Португала, од Италије до Норвешке, од Атланске обале до Москве. Јер, основне принципе римске форме пренели су италијански уметници, који су потицали из усељене Лангобардске крви, чак до Русије, до катедрале св. Владимира.

Данас је готово немогуће створити себи праву претставу о томе како су се западњачки народи средњег века тесно додиривали и узајамно оплођавали. И поред тешких саобраћајних прилика постојала је веза и сарадња између мајстора и ученика која се никада није прекидала, стална жива измена уметничких као и литерарних потстрека и узора.

Они су путовали од Цариграда, долазећи делимично из Предње Азије, уз Дунав преко Регенсбурга до Француске. У Старој Галији били су у V и VI веку нарочито сиријски уметници тако распрострањени да је бискуп Мартин од Тура морао констатовати да је цела Галија, тј. Француска у његово доба, постала скоро друга Сирија. Као што нам доказује књига скица француског градитеља Вијара де Онекуре. Мајстори су путовали кроз све земље. Тако су узор романског стила из Јужне Француске продрли преко Рајне до Хесена, па чак дубоко у Мађарску. На путевима ходочасника струјали су и други таласи стила кроз целу Европу. Један бог, једна вера и једна уметност били су видни изрази тадашње европске духовне заједнице.

Тако је и готика настала у Северној Француској вероватно из предњоријенталских потстицаја, који су преко Средоземног мора,

Посматрано са гледишта данашњице показује се прошло столеће као прекид природног развоја Европе, која јединствено мисли и жели. Можда су народи морали да се најпре у себи усаврше и да упознају своје сопствене границе пре него што је могла да израсте једна нова европска свест о заједници, каква је већ постојала у старом веку у доба римског царства и средњем веку за време немачког царства. Данас, у једном моменту када се поново јавила свест о „добром европејству“ како су га заступали Волтер, Гете и Ниче, изгледа нам да је у данашњем развоју нових политичких облика потребно поново истаћи као опомену и пример светскоисториску поуку о току европске у-

Катедрала у Штрасбургу — нацрт Ервина фон Штајнбаха, око 1280 године

Тицијан: — Карло V.

евројске УМЕТНОСТИ

Кипра и Родоса продрли, поново постала европски заједнички стил који је ипак у свакој земљи тражио и налазио своју народски обележену својственост. Јер други велики догађај европског духа је у томе да је заједнички дух Запада стално доживљавао своје потпуно самосталне измене од стране генија појединих народа.

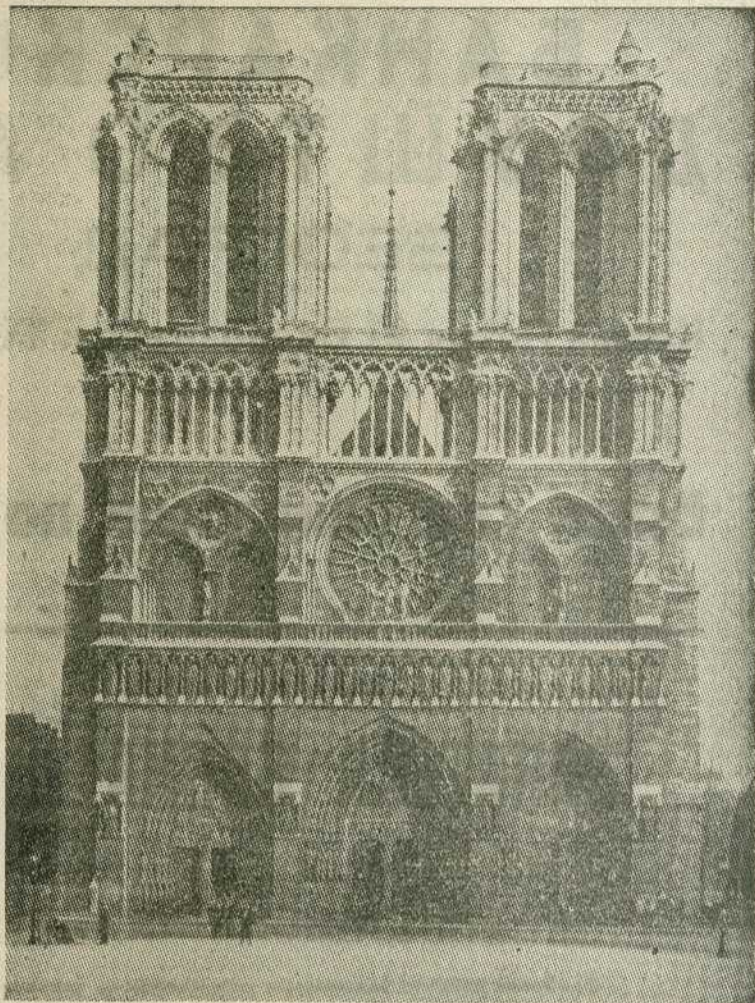
Везе заједнице и слобода националног стварања слагали су се на скоро чудесан начин. Иако су на пример још у XV веку немачки уметници одлазили у Шпанију и келнски градитељи саградили катедралу у Бургосу, овим пресађивањем припадника једног далеког народа у једну туђу земљу није ни у ком случају настао неки необичан стил који би био туђ тој земљи, већ је из европске заједничке тежње израстао у Шпанији, као и свуда, један потпуно национални сопствени стил.

Нарочито су у доба Ренесансе и за време Барока одлазиле бујице нордијских уметника у Италију, долазили Италијани у Немачку, Француску, Шпанију, па су чак продирали до Петрограда и Лисабона. Исто тако су градили, сликали и правили кипове Французи и Холанђани у Немачкој, па ипак је немачка уметност и у овим епохама сачувала свој потпуно сопствени национални лик.

Још у почетку XIX века Грчка је на тај начин, чим се била враћала у западњачку заједницу, по

Леонардо да Винчи, аутопортрет рађен 1515 године

Богородичина црква у Паризу. Изглед са запада, 1200—1245

Св. Јероним у ћелији. Дрворез Албрехта Дирера, 1511

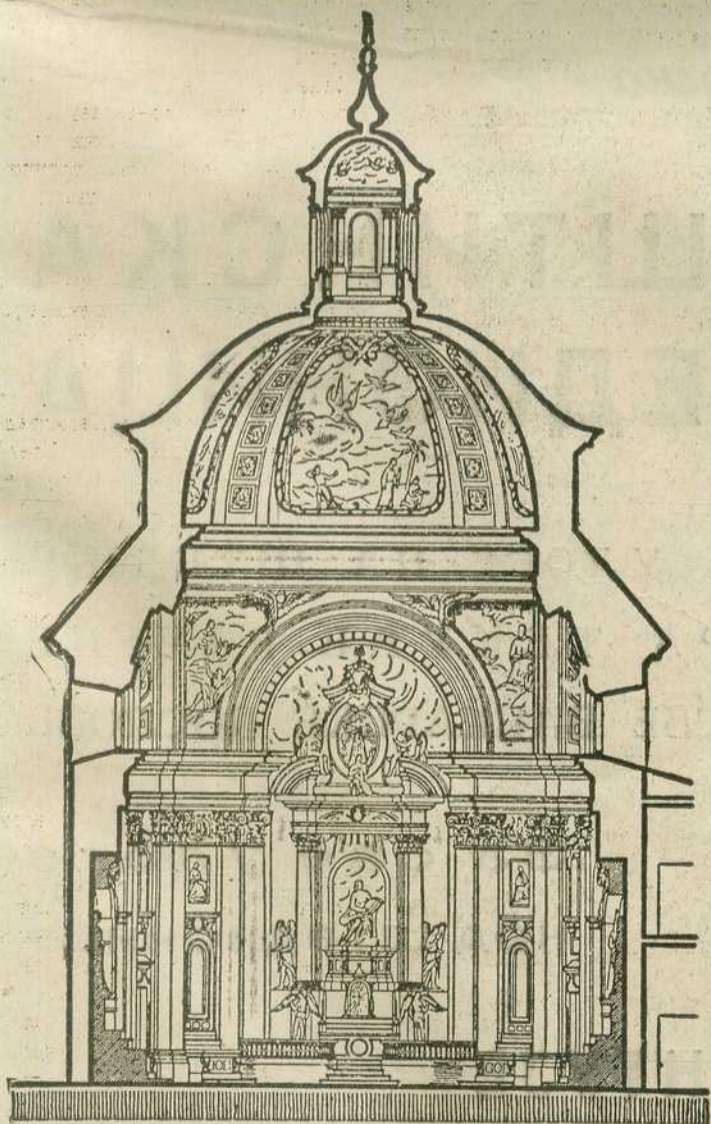
Катедрала у Штрасбургу. Украси изнад главног портала, око 1290—1298. Високи готски стил

ново успоставила архитектонску везу са Западом првенствено преко немачких уметника. Једна од најпознатијих чињеница историје уметности јесте да су француска и немачка уметност и доцније јако утицале једна на другу. Исто као што је позната и чињеница да су се уметници из Северне Немачке образовали у Копенхагену, а Швеђани, Норвежани и Мађари у Минхену, Дизелдорфу и Паризу.

Европска свест о заједници била је вековима тако јака да је није могло поколебати ни „буђење индивидуе“ за време Ренесансе. Баш нови стил Ренесансе, рођен у Италији, остао је до краја XIX века, првенствено у грађевинској уметности заједнички стил свих европских народа. Један филозофски образовани грађевински теоретичар као Хајнрих фон Гејмилер, пријатељ Јакоба Буркхарта, објавио је европску

идеју заједнице баш на основу духа. Оно што су створили велики уметници свих народа то су у извесној мери биле грађевинске стене једне заједничке европске конфесије, признања припадности заједничком европском духу, европској судбинској заједници.

Др Хајнрих Ел.

Пресек цркве Сан Марос у Мадриду од Вентора Родригеза 1749—1753

WWW.UNIB.BS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

БАНКАРСКО ДРУШТВО А. Д. БЕОГРАД

Краља Петра 21 Експозитура: Теразије 2

Врши све банкарске послове.

Занатска Банка А. Д.

БЕОГРАД, СВЕТОГОРСКА УЛИЦА БРОЈ 1

Одобрава кредите занатлијама под повољним условима, прима улоге на штедњу и врши све остале банкарске послове.

Занатлије, који имају текући рачун код Занатске банке, могу се служити банчинима чековима и на тај начин вршити разна плаћања без употребе готовине.

Српска НАРОДНА БАНКА

ЦЕНТРАЛА БЕОГРАД

Филијале: Бечкерек, Ваљево, Вршац, Зајечар, Косовска Митровица, Крагујевац, Краљево, Крушевац, Лесковац, Ниш, Панчево, Пожаревац, Ћуприја, Ужице и Шабац.

У циљу унапређења платног промета без употребе готовине, Српска народна банка отвара пословном свету, фирмама и приватним лицима, жиро и текуће рачуне. На улоге по жиро и текућим рачунима Банка плаћа 0,75% камате годишње на износе до Динара 1.000.000.—, а 0,50% на веће износе.

Да би се ликвидном новчаном тржишту пружила могућност пласирања готовине, Српска народна банка као централни емисиони завод у земљи, издаје своје сопствене благајничке записе чија повишена каматна стопа сада износи: код благајничких записа са доспелошћу од три месеца 2½%, код благајничких записа са доспелошћу од шест месеци 2¾%, код благајничких записа са доспелошћу од девет месеци, 3%, код благајничких записа са доспелошћу од дванаест месеци 3¼% и код благајничких записа са доспелошћу од две године 3½% годишње.

Српска народна банка обавља поред тога и све друге банкарске послове.

ДРЖАВНА Хипотекарна банка

(ПРЕЂЕ УПРАВА ФОНДОВА, ОСНОВАНА 1852 ГОД.)

ЦЕНТРАЛА У БЕОГРАДУ

Филијале: Ниш, Крагујевац, Ваљево, Чачак, Ужице, Шабац, Лесковац, Зајечар, Крушевац, Петровград, Панчево, Вршац, Јагодина и Смедерево.

Банка рукује свим државним и јавним фондовима: пупилним, депозитним и црквеним капиталима; манастирским, општинским и задужбинским новцем и т. д.

Банка поред улога на штедњу прима и улоге на текући рачун, којим сопственик располага чеком или писменим налогом, те се тиме омогућује без употребе готовине платни промет са лицима која имају такође ове рачуне код Банке, односно њених филијала или код других новчаних завода.

Банка врши исплате и наплате за рачун комитената преко својих филијала.

За важне народно привредне сврхе одобрава хипотекарне зајмове, зајмове по текућем рачуну и друге краткорочне зајмове. Одобрава зајмове општинама и самоуправним телима на подлози приреза и прихода.

ОБАВЉА СВЕ ОСТАЛЕ ВРСТЕ БАНКАРСКИХ ПОСЛОВА,
ЗА СВЕ БАНЧИНЕ ОБАВЕЗЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА.

Београдска

ОПШТИНСКА ШТЕДИОНИЦА

ПРИМА УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ
ОТВАРА ТЕКУЋЕ РАЧУНЕ
ВРШИ СВЕ БАНКАРСКЕ ПОСЛОВЕ

За све улоге
код штедионице

ГАРАНТУЈЕ
ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

